

เรื่อง “ขัตติยพันธกรณี”

เรื่อง “ขัตติยพันธกรณี” เป็นพระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ และพระนิพนธ์ของสมเด็จพระกรม พระยาดำรงราชานุภาพ เป็นกวีนิพนธ์ที่ผู้ใดได้อ่านจะประทับใจ เป็นอย่างยิ่ง เป็นบทที่มีที่มาจากเหตุการณ์จริงในประวัติศาสตร์ ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่เกี่ยวกับความอยู่รอดของประเทศของเรา เหตุการณ์นี้คือเหตุการณ์ ร.ศ.๑๑๒ ซึ่งตรงกับ พ.ศ.๒๔๓๖ ไทย ขัดแย้งกับฝรั่งเศสเรื่องเขตแดนทางด้านเขมร ฝรั่งเศสส่งเรือปืน แล่นผ่านป้อมพระจุลจอมเกล้าฯ เข้ามาจอดทอดสมอหน้า สถานทูตฝรั่งเศส ถืออำนาจเชิญธงชาติฝรั่งเศสขึ้นเหนือแผ่นดิน ไทย ตรงกันวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ซึ่งเป็นวันชาติฝรั่งเศส และ ยื่นคำขาดเรียกร้องดินแดนทั้งหมดทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขง ซึ่งขณะนั้นอยู่ใต้อำนาจปกครองของไทย ทั้งยังเรียกร้องให้ไทย ลงโทษนายทหารไทยที่ขัดขวางและต้องเสียค่าปรับแก่ฝรั่งเศสถึง ๓ ล้านฟรังก์เหรียญทอง เนื่องจากไทยให้คำตอบล่าช้า ทูตปาวี ของฝรั่งเศสจึงให้เรือปืนปิดล้อมอ่าวไทย เป็นการประกาศ สงครามกับไทย

เหตุการณ์นี้ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ เสียพระ ราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่งจนทรง พระประชวรหนัก ไม่ยอม เสวยพระโอสถใด ๆ ในระหว่างนั้นได้ทรงพระราชนิพนธ์บทโคลง และฉันท์ระบายความทุกข์โศกในพระราชหฤทัยจนไม่ทรง ปรารถนาที่จะดำรงพระชนมชีพอีกต่อไป ได้ทรงส่งบทพระราช นิพนธ์ไปอามาลาเจ้านายพี่น้องบางพระองค์รวมทั้งสมเด็จพระกรม พระยาดำรงฯ ซึ่งเป็นพระเจ้าน้องยาเธอด้วย เมื่อทรงได้รับ สมเด็จพระ กรมพระยาดำรงฯ ก็ทรงนิพนธ์บทประพันธ์ถวายตอบทันที ทำให้ กำลังพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง กลับเสวยพระโอสถ และเสด็จออกว่า ราชการได้ในไม่ช้า

จากที่มาของเรื่อง เราได้แนวคิด ๒ ข้อด้วยกัน คือ

๑. อารมณ์ของบทกวีนิพนธ์นั้นยิ่งใหญ่ อาจพลิกผัน
เหตุร้ายให้กลายเป็นดีได้

๒. อารมณ์สะท้อนใจอาจทำให้บุคคลที่มีได้รู้สึกว่าเป็น
กวีและมีได้แต่งบทกวีอยู่เป็นนิจ อย่างสมเด็จพระยาตำราฯ
สร้างบทกวีอันสูงค่าสนองเจตนารมณ์ได้

ในพระราชนิพนธ์ที่ทรงเป็นโคลงสี่สุภาพ พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าฯ ทรงปรารภว่า พระองค์ทรงพระประชวรมา
นาน เป็นที่หนักใจของผู้ดูแลรักษา จึงมีพระราชดำริที่จะเสด็จ
สวรรคตเพื่อปลดเปลื้องภาระของเขา ทรงเล่าถึงพระอาการ
ประชวรว่าเป็นฝีสามยอด และยังมีสำไส้เป็นฝืนไปทั่ว เจ็บปวด
อย่างไม่น่าเชื่อ และไม่ได้ประชวรแต่พระวรกายเท่านั้น พระราช
หฤทัยก็ทรงกลัดกลุ้มเป็นที่ยิ่ง ถ้าใครได้มาเป็นพระองค์จึงจะ
ประจักษ์ถึงความเจ็บปวดทั้งพระวรกายและพระราชหฤทัยที่พระ-
องค์ทรงเป็นอยู่ขณะนี้ว่ามากมายเพียงใด ทรงเปรียบพันธกรณีที่มี
ต่อชาติบ้านเมืองในฐานะที่พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์เป็นตะปุด
ดอกใหญ่ที่ตรึงพระบาทของพระองค์ไว้มิให้ก้าว่างไปได้ จึง
ขอให้ผู้ที่มีเมตตาชักตะปุดดอกนี้ให้ด้วย มีพระราชดำริว่า ชีวิต
คนเรานั้นเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ประเดี๋ยวก็ทุกข์ประเดี๋ยวก็สุข
สลับกันไป อย่างที่คนโบราณกล่าวกันว่าชั่วเจ็ดที่ดีเจ็ดหน ใน
ยามที่เป็นเด็กมีความสุขเหมือนเดรัจฉาน รู้สุข รู้ทุกข์ รู้กลัว รู้
ขลาดตามประสาเด็ก เด็ก ๆ อาจจะมีพลังพลอบกพร่องผิดพลาด
เพราะความเป็นเด็ก คล้ายกับคนที่จวนตายก็เช่นกัน

พระราชนิพนธ์ตอนที่เป็นอินทวิเชียรฉันทน์มีพระราชกระแส
ว่าพระองค์ทรงพระประชวรมานาน จนทรงเบื่อหน่ายที่จะบำรุง
พระวรกาย และทรงกลัดกลุ้มในพระราชหฤทัยยิ่งนัก ถึงแม้จะ
หายประชวร ก็ลำบากพระราชหฤทัย ทรงเกรงว่าพระองค์จะเป็น
กษัตริย์อีกพระองค์หนึ่งที่ไม่คิดปกป้องบ้านเมืองจนต้องเสียเอกราช
ให้เป็นที่ินทาตลอดไป ทรงหาทางออกที่จะแก้ไขปัญหา
บ้านเมือง

ขณะนั้นมีได้ จึงมีทรงปรารภนาที่จะดำรงพระชนม์ชีพต่อไปให้
เป็นที่อับอาย

ส่วนพระนิพนธ์ของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพนั้น เป็นอินทวิเชียรฉันท์ทั้งหมด มีเนื้อความแสดงความวิตกและความทุกข์ของประชาชนชาวไทย ในพระอาการประชวรของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ สำหรับตัวพระองค์เองนั้น ถ้าเลือดเนื้อของพระองค์เจือยาถวายให้ หายประชวรได้ก็ยินดีจะทูลเกล้าฯ ถวาย ทรงเปรียบประเทศชาติ เป็นรัฐนาวา มีพระบาทสมเด็จพระ-จุลจอมเกล้าฯ ทรงเป็นผู้ บัญชาการเรือ เมื่อมาทรงพระประชวรและไม่ทรงบัญชาการ ผู้กระทำหน้าที่ต่าง ๆ ในเรือก็ปฏิบัติหน้าที่ของตนไม่ถูก เป็น ธรรมดาเมื่อเรือแล่นไปในทะเลในมหาสมุทรบางครั้งอาจเจอพายุ หนักบ้างเบาบ้าง ถ้ากำลังเรือดีก็แล่นรอดไปได้ ถ้าหนักเกินกำลัง เรือจะรับก็อาจจะล่ม พวกชาวเรือก็ย่อมจะรู้กัน ดังนั้นตราบที่เรือ ยังลอยอยู่ ยังไม่จม ก็ต้องพยายามแก้ไขกันจนสุดความสามารถ เหมือนรัฐนาวาเจอปัญหาวิกฤตก็ต้องหาทางแก้จนสุดกำลัง ความสามารถ ถ้าแก้ไม่ได้ก็ต้องยอมรับสภาพว่าถึงกรรมจะต้อง ให้เป็นไป แต่ถ้าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงทอดธุระ เสีย ไม่ทรงหาทางแก้ไข ในที่สุดรัฐนาวาก็ย่อมจะไปไม่รอด ต่างกันก็แต่ถ้าพระองค์พยายามหาทาง แก้ไขจนเต็มกำลังพระปรีชาสามารถแล้วแก้ไขไม่ได้ ก็ไม่มีใคร มาว่าได้ว่าพระองค์พลาดเวลาและไม่เอาพระทัยใส่ในการแก้ไข ปัญหาของประเทศ ถึงจะพลาดพลั้งก็ยังได้รับการยกย่องและ ความเห็นใจว่าปัญหาหนักใหญ่เกินกำลังจะแก้ไขได้ สมเด็จพระ ยาดำรงฯ ทรงเปรียบตัวพระองค์เองเหมือนม้าที่เป็นพระราช พาหนะ เตรียมพร้อมที่จะรับใช้เทียบหน้าพลับพลา คอย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ประทับและทรงบัญชาการให้ ม้าไปทางใด ก็ยินดีจะทำตามพระราชบัญชา ไม่ว่าจะลำบากหรือ ใกล้เคียงเพียงใดก็ทรงยินดีรับใช้จนสิ้นพระชนม์ชีพ ถึงจะวาย พระชนม์ก็จะ “ตายตาหลับ” ด้วยได้ทรงบำเพ็ญพระกรณียกิจที่มี ต่อชาติบ้านเมืองสมกับพันธกรณีแล้ว ทรงขอให้อำนาจแห่งคำ สัตย์ของพระ-องค์ดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ หายทรงพระประชวรทั้งพระวรกายและพระ-

ราชหฤทัย และขอให้สำเร็จพระราชประสงค์ที่ทรงปรารถนา ให้เหตุที่ทำให้ทรงขุ่นขัดพระราชหฤทัยเคลื่อนคลายเหมือนเวลาหลายปีได้ผ่านพ้นไป และขอให้ดำรงพระชนมชีพยืนนานเพื่อเกื้อกูลและสร้างความเจริญแก่ประเทศไทยตลอดไป

ค่านิยมที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ และพระนิพนธ์ของสมเด็จพระยาตำราญฯ มีอยู่หลายประการ นักเรียนควรได้สังเกตเห็น ที่สำคัญก็เช่น **ขัตติยพันธกรณี** หรือ **เหตุที่เป็นข้อผูกมัดของกษัตริย์ที่มีต่อประเทศชาติยิ่งใหญ่ยิ่งกว่าชีวิต** ค่านิยมนี้จึงมากำหนดพฤติกรรมให้พระมหากษัตริย์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทุกอย่างเพื่อความเจริญมั่นคงของประเทศ

ค่านิยมเกี่ยวกับการไม่สร้างความลำบากใจแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่ต่ำกว่า ค่านิยมนี้มากำหนดพฤติกรรมให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ มีพระราชดำริที่จะเสด็จสวรรคตเพื่อมิให้ผู้ดูแลรักษาต้องลำบาก

ค่านิยมที่ควรสังเกตเห็นอีกคือ **ค่านิยมเกี่ยวกับการได้รับความเมตตา และความเห็นใจจากผู้อื่น** แม้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ จะทรงดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าชีวิตของปวงชนชาวไทยขณะนั้นก็ทรงปรารถนาที่จะได้รับความเมตตาและความเห็นใจจากผู้อื่น

ค่านิยมที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่งก็คือ **ค่านิยมเกี่ยวกับการมีผู้นำที่ทรงคุณธรรม** อย่างพระจุลจอมเกล้าฯ ทำให้ปวงชนชาวไทยยินดีสละชีพเพื่อพระองค์ได้เช่น สมเด็จพระยาตำราญฯ ทรงยินดีสละพระชนมชีพเพื่อให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ หายทรงพระประชวร และทรงยินดีรับใช้ทุกเรื่องแล้วแต่จะทรงบัญชาการ อนึ่ง อินทรวชิรฉันทน์ในพระราชนิพนธ์และพระนิพนธ์เรื่อง “ขัตติยพันธกรณี” นี้เป็นตัวอย่างของฉันทน์ในสมัยก่อนตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ ขึ้นไปจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ไม่เคร่งครัดคำครุ คำลหุ เพราะถือเอาการออกเสียงเป็นสำคัญ จึงเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุด

๑. คำที่ขีดเส้นใต้ในคำประพันธ์หมายถึงสิ่งใดหรือผู้ใด

ถ้าจะว่าบรรดากิจ
เรือ แล่นทะเลลม

ก็ไม่ผิด ญ นิยม
จะเปรียบต่อกี

พอกัน

ก.ชาติ ข.สังขาร ค. ผู้ปกครอง ง.
ลูกเรือ

๒. คำที่ขีดเส้นใต้ในคำประพันธ์หมายถึงผู้ใด

ดุจเหล่าพละนา- ะเหว่ว่าจะปะตัน
นายท้ายฉงนงัน ทิศทางก็กลางแคลง

- ก. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ
ข. สมเด็จพระ กรมพระยาดำรงฯ
ค. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ
ง. สมเด็จพระ กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

ใช้คำประพันธ์ต่อไปนี้ตอบข้อ ๓-๔

- ก. อันพระประจวรครึ่ง นี้แท้ทั้งไพทสยาม
 เหล่าข้าพระบาทความ วิตกผันจะอุปมา
ข. ประสาแต่อยู่ไกล ทั้งรู้ไชว่าหนักหนา
 เลือดเนื้อผิเจือยา ให้หายได้จะชิงถวาย
ค. ทุกหน้าทุกตาดู บ่พบผู้จะพึงสบาย
 ปรับทุกข์ทรนราย กันไม่เว้นทิวาวัน
ง. ขอตายให้ตาหลับ ด้วยชื่อนับว่าชายชาญ
 เกิดมาประสบภาร ธุระได้บำเพ็ญทำ

๓. คำประพันธ์ในข้อใดแสดงให้เห็นความจงรักภักดีอย่างสูงสุด
ของคนไทยที่มีต่อพระมหากษัตริย์

ก. ข้อ ก. ข. ข้อ ข. ค. ข้อ ค.

ง. ข้อ ง.

๔. คำประพันธ์ในข้อใด สรรคำใช้ได้ทั้ง ๓ ลักษณะต่อไปนี้อยู่ใน
ข้อเดียวกัน: ใช้คำเหมาะสมแก่ฐานะ

ของบุคคลในเรื่อง, ใช้คำสำหรับบทร้อยกรอง, ใช้คำที่เล่น
เสียงหนักเบา

ก. ข้อ ก.

ข. ข้อ ข.

ค. ข้อ

ค. ง. ข้อ ง.

๕. "ขอพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงทรงเจริญพระราชสิริสวัสดิ์
ปราศจากพระโรคพิบัติ

อุปีทวันตราย ทรงพระเกษมสมบุรณ์สบายพระราชหฤทัย

ดำรงในสิริราชสมบัติพิพัฒน์ไพบูลย์"

คำถวายพระพรในข้อใดมีเนื้อความใกล้เคียงที่สุดกับบทราชา
ภิสดุติข้างต้นนี้

ก. ขอจงวราพาธ

บรมนาถเร่งเคลื่อนคลาย

พระจิตพระวรกาย

จงผ่องพันที่หม่นหมอง

ข. ขอจงสำเร็จรา-
ปกข้าฝ่าละออง

ชะประสงค์ที่ทรงปอง
พระบาทให้สามัคคี

ค. ขอเหตุที่ขุ่นขัด
จงคลายเหมือนหลายปี

จะวิบัติพระชั้นดี
ละลឹมเลิกละลายสูญ

ง. ขอจงพระชนมา-
เพิ่มเกียรติอนุกุล

ยุสถาวรพูน
สยามรัฐพิพัฒน์ผล

ใช้คำประพันธ์ต่อไปนี้ตอบคำถามข้อ ๖-๗

ตะปุดอกใหญ่ตรึง

บาทา อยู่เฮย

จึงบออาจลีลา

คล่องได้

เชิญผู้ที่เมตตา

แก้สัตรี ปวงแฮ

ชักตะปุดนี้ให้

ส่งเข้าอัญขยม

๖. "ตะปุดอกใหญ่" ในที่นี้ตรงกับข้อใด

ก. อุปสรรค

ข. ภาระหน้าที่

ค. ความทุกข์กาย

ง. ความทุกข์ใจ

๓๗. “ตะปุดอกใหญ่” เป็นภาพพจน์ประเภทใด

ก. อุปมา

ข. อุปลักษณ์

ค. สัญลักษณ์

ง. อติพจน์

๓๘. ประพันธ์จาก “ขัตติยพันธกรณี” ตามข้อใด มีน้ำเสียงจงใจให้
สู่ปัญหา

ก. ขอตายให้ตาหลับ

ด้วยชื่อนับว่าชายชาญ

เกิดมาประสบภาร-

ธุระได้บำเพ็ญทำ

ข. ธรรมตามหาสมุทร

มีคราวหยุดพายุผัน

มีคราวสลัดตัน

งระลอกกระฉอกฉาน

ค. ของจงสำเร็จรา-

ชะประสงค์ที่ทรงปอง

ปกข้าฝ่าละออง

พระบาทให้สามัคคี

ง. ผิดกันแต่ถ้าแก่

ให้เต็มแยจจึงจมไป

ใครห่อนประมาทใจ

ว่าขลาดเขลาและเมาเมิน

๓๙. เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นที่มาของเรื่อง “ขัตติย
พันธกรณี” คือเหตุการณ์ใด

ก. ความขัดแย้งกับประเทศในแหลมอินโดจีนเมื่อ ร.ศ. ๑๑๒

ข. ความขัดแย้งในเขตแดนกับฝรั่งเศสใน ร.ศ. ๑๑๒

ค. กรณีพิพาทกับอังกฤษเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขต

ง. การที่เรือปืนของฝรั่งเศสปิดล้อมอ่าวไทย

๔๐. ชื่อเรื่อง “ขัตติยพันธกรณี” มีความหมายตามรูปศัพท์ว่า
อย่างไร

ก. เรื่องราวเกี่ยวข้องกับกษัตริย์

ข. หน้าที่ของกษัตริย์ชาตินักรบ

ค. เหตุอันเป็นข้อผูกพันกษัตริย์

ง. กษัตริย์ผู้ทรงเป็นแบบอย่างของปวงชน

๔๑. “...เสด็จพ่อตรัสแล้วว่า พอได้รับก็เขียนถวายตอบไปทันที ไม่มี
ร่างเก็บไว้ แต่มีคนเขาบอก ว่า พอทรงจบแล้วก็กลับเสวยพระโอสถ

ต่อไป และกลับเสด็จออกได้ในไม่ช้า” “เสด็จพ่อ” ในข้อความข้างต้นนี้ หมายถึงเจ้านายพระองค์ใด

- ก. สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
- ข. สมเด็จพระยามกุฎราชกุมาร
- ค. พระราชวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์
- ง. พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

๑๒. ข้อใด ไม่ใช่ ค่านิยมที่ปรากฏในเรื่อง

- ก. พันธกรณีที่มีต่อชาติบ้านเมืองนั้นใหญ่หลวงยิ่งกว่าชีวิต
- ข. บุคคลพึงยอมสละแม้ชีวิตเพื่อผู้นำที่ทรงไว้ซึ่งคุณธรรม
- ค. แม้จะมีฐานะสูงกว่า บุคคลก็ไม่ควรสร้างความลำบาใจให้ผู้อื่น
- ง. ใจสำคัญยิ่งกว่ากาย เมื่อใจเป็นสุข กายก็เป็นสุข

๑๓. สารข้อใดมิได้มาจากผู้ส่งสารข้ออื่น ๆ อีก 3 ข้อ

- ก. แม่หายก็พลันยาก จะลำบากฤทัยพึง
ตรีแต่จะถูกริ่ง ฤระรัตและอัครา
- ข. เปรียบตัวเหมือนอย่างม้า ที่เป็นพาหนยาน
ผูกเครื่องบังเหียนอาน ประจำหน้าพลับพลาชัย
- ค. ขอตายให้ตาหลับ ด้วยชื่อนับว่าชายชาญ
เกิดมาประสบภาร- ฤระได้บำเพ็ญทำ
- ง. ธรรมตามมหาสมุทร มีคราวหยุดพายุผัน
มีคราวสลัดัน ตั้งระลอกกระฉอกฉาน

๑๔. “ชีวิตมนุษย์นี้ เปลี่ยนแปลง จริงนอ

ทุกข์และสุขพลิกแพลง มากครั้ง”

สารสำคัญของคำประพันธ์ข้างต้นนี้ เน้นหัวข้อธรรมะเรื่องใด

- ก. อนิจจัง
- ข. ทุกขัง
- ค. อนัตตา
- ง. ขันติ

๑๕. “เจ็บนานหนักอกผู้ บริรักษ์ ปวงเฮย

คิดใคร่ลาลาญหัก
ความเหน้อยแห่งสุจัก

ปลดเปลื้อง
พลันสร้าง

ตุจกสุภพเบื่อง

หน้านั้นพลันเขษม”

คำประพันธ์ข้างต้นนี้ มิได้สะท้อนความรู้สึกใดของผู้ส่งสาร

ก. ความท้อแท้สิ้นหวังที่จะดำรงชีวิตต่อไป

ข. ความหวังใยผู้อื่น

ค. ความไม่ปรารถนาให้ผู้ใดต้องลำบากเพราะตน

ง. ความหวังที่จะได้รับความเมตตาจากผู้ใกล้ชิด

๑๖. “ประสาแต่อยู่ใกล้ ทั้งรู้ไ้ว่าหนักหนา

เลือดเนื้อผิเจือยา ให้หายได้จะชิงถวาย”

คำประพันธ์ส่วนที่มีเครื่องหมายสัญลักษณ์ประกาศกำกับ ส่งสารสำคัญตรงกับข้อใดมากที่สุด

ก. ถ้าสามารถปรุงยาได้ ก็จะรีบปรุงยานั้นถวายพระองค์

ข. แม้จะลำบากเพียงใด ก็พร้อมที่ถวายการรักษา

ค. ยอมถวายได้แม้ชีวิต เพื่อให้พระองค์ทรงหายจากพระอาการประชวร

ง. พร้อมที่จะถวายการปรนนิบัติ

๑๗. เนื้อหาสาระและคุณค่าทางวรรณศิลป์ของ “สารที่โต้ตอบกัน” ในเรื่องขัตติยพันธกรณี

แสดงแนวคิดตามข้อใด

ก. การฝึกฝนอยู่เป็นนิจ จึงจะช่วยให้บทร้อยกรองมีคุณค่าได้

ข. อารมณ์สะท้อนใจ ทำให้เกิดบทกวีที่มีคุณค่าได้

ค. ความสนิทชิดใกล้ ทำให้การโน้มน้าวใจเป็นผล

ง. กษัตริย์ทรงเป็นหลักของประเทศ

๑๘. “ด้วยเดชะบุญญา- ภินิหาระแห่งคำ
 สัตย์ข้าจงได้สัม- ฤทธิดังมโนหมาย
 ขອງวราพาธ บรมนาถเร่่งเคลี่อน
 คลาย พระจิตพระวรกาย จงผ่องพันที่
 หม่นหมอง”
- คำประพันธ์ข้างต้นนี้แสดงเนื้อความสำคัญตรงกับข้อใด
- ก. การอธิษฐานเพื่อขอให้ทรงสมพระราชประสงค์ในทุก ๆ
 สิ่ง
 - ข. การขออำนาจเทพยดาฟ้าดินบันดาลให้ทรงหายจากพระ
 อាកการประชวร
 - ค. การถวายพระพรโดยอ้างถึงพระบรมเดชานุภาพและพระ
 บุญญาบารมี
 - ง. การถวายพระพรโดยอ้างอำนาจแห่งสัจวาจา